

Ongekend
bijzonder
Oral History
Project

Voortgangsverslag #5
Januari – juni 2016

Inleiding

Ongekend Bijzonder, sommigen kennen dit project inmiddels misschien van binnen en van buiten. Voor degenen die toch nog even willen horen hoe het nu ook alweer in elkaar steekt hebben we in de bijlage 1 het project schematisch verbeeld.

Het afgelopen half jaar stond in het teken van het Ongekend Bijzonder festival. In ons vorige voortgangsbericht is te lezen hoe we volop bezig waren met de voorbereidingen, de afgelopen maanden heeft het ook allemaal plaatsgevonden. Om maar een greep te doen uit de 30 artistieke producties in vier steden; een programma met drie weken lang culturele activiteiten in Amsterdam, de Culturele Zondag in Utrecht die voor een groot deel in het teken van Ongekend Bijzonder stond, een tentoonstelling bij het Centraal Museum, een multimedia tentoonstelling bij Museon en een culturele route in Den Haag, een fototentoonstelling in de Bibliotheek Rotterdam en een driedaagse afsluitende marathon.

Met dit verslag blikken we terug op het festival en wat volgens ons de betekenis daarvan is geweest. Zijn we er in geslaagd de verhalen over te brengen naar een breed publiek? Hoe kwam de gewenste co-creatie in de uitvoering tot stand? Om deze vragen te beantwoorden kijken we eerst naar een totaal overzicht van de publiekspresentaties, ingedeeld naar mate van verwevenheid met het interviewmateriaal en mate van co-creatie. Daarna lichten we voor elke stad een aantal van de producties nader uit, waarbij we ingaan op de gedachten die er aan ten grondslag lagen, het maakproces en het verloop van de uitvoering.

In totaal bezochten rond de 400.000 mensen een of meerdere onderdelen van het Ongekend Bijzonder Festival.

Wij zijn inmiddels hard bezig met de laatste fase van het project (tot eind maart 2017) waarbij onder andere twee publicaties, een symposium, de ontwikkeling van educatieve materialen en het verder toegankelijk maken van de interviews op het programma staan.

U hoort nog van ons!

Team Ongekend Bijzonder
Lone von Meyenfeldt
Dilek Karaağaçlı

September 2016

Publiekspresentaties Ongekend Bijzonder

Van meet af aan is de opzet van Ongekend Bijzonder gebaseerd op twee hoofdsporen;

- Het verzamelen, bewaren en toegankelijk maken van verhalen van vluchtelingen
- Het op creatieve wijze presenteren van de verzamelde verhalen aan een breed publiek

Het eindproduct van het eerste spoor is een verzameling van, per stad, 62 individuele verhalen, op video en in transcriptie. De eindproducten van het tweede spoor bestaan uit de presentaties die met de proeftrajecten zijn gemaakt, artistieke publiekspresentaties in samenwerking met culturele partners (het Ongekend Bijzonder festival), een publiekswaite en een publieksboek.

De kaderplannen van de publiekspresentaties (later in het project gepromoot als het Ongekend Bijzonder festival) zijn in de stedelijke stuurgroepen bepaald. Motivaties die stuurgroepleden formuleerden waren het ontroeren van mensen, aan het denken zetten, laten ervaren, in ontmoeting brengen en een zo groot en divers mogelijk publiek bereiken. Om dit te bereiken zijn voor het Ongekend Bijzonder festival uiteenlopende vormen van publiekspresentaties geprogrammeerd. Een belangrijk uitgangspunt bij de publiekspresentaties is daarbij geweest om co-creatie tussen de betrokken culturele partners en vluchtelingen te

Ongekend Bijzonder 'smaak'matrix

Op de tegenoverliggende pagina vindt u alle 30 publiekspresentaties die tijdens het Ongekend Bijzonder festival zijn georganiseerd losjes gerangschikt in een matrix. Voor een totaaloverzicht met een korte beschrijving verwijzen we naar Bijlage 2. De nummers in deze matrix komen overeen met de nummering bij dit overzicht. Presentaties zoals overdracht van de interviews bij de archieven zijn niet in deze matrix opgenomen.

stimuleren. Voor ons betekent co-creatie dat vluchtelingen actief betrokken zijn bij het proces en het resultaat van de publiekspresentatie.

Bij een aantal grotere (artistieke) presentaties is gekozen voor directe weergave van het interviewmateriaal. Andere presentaties zijn, in de festival context, meer gericht op ontmoeting en 'ervaren'. De relatie met het interviewmateriaal is daarbij minder direct, de mate van co-creatie is dan juist weer groot. Sommige presentaties, zoals de hedendaagse kunst expositie bij Framer Framed en het filmfestival Beeld voor Beeld vereisen een hoge mate van artistieke vrijheid en hebben een meer (abstracte) thematische relatie met het interviewmateriaal. De onderstaande matrix biedt een overzicht van de presentaties naar mate van de relatie met het interviewmateriaal en co-creatie.

Grofweg zie je dat directe weergave van het materiaal samen gaat met hoge mate van betrokkenheid van de geïnterviewde mensen zelf, evenals een meer evenement-achtige aard van de presentaties.

Co-creatie

11. MUSIC GENERATIONS

12. VLUCHTELINGEN AMBASSADEURS

16. VLIGERFEEST

17. NOROOZ LENTEFEEST

2. BOOTTOCHT LAMPEDUSA REDERIJ

23. DRIEDAAGS FESTIVAL DE KRACHT VAN VLUCHTELINGEN

28. ONGEKEND AVONTUURLIJK ROUTE

4. PERFORMANCE VOORWERPEN VAN HEIMWEE EN TROOST

15. VERHALENPARADE

14. STADSOPERA ONDERWEG

19. TENTOONSTELLING IK NEEM JE MEE, CENTRAAL MUSEUM

21. FOTO EXPO WEDEROPBOUW VAN MIJN LEVEN

3. MEZRAB STORYTELLING AVONDEN

10. REMEMBER AMSTERDAM, SPACE THEATER

18. DOCUMENTAIRE KLEUREN VAN JE DROMEN

22. TENTOONSTELLING VERROTTERDAMST

8. BEELD VOOR BEELD FILMFESTIVAL

5. EXPO FRAMER FRAMED

24. ANDERS KIJKEN, KUNSTEXPO

9. VLUCHT VAN DE GRANAATAPPEL, THEATER RAST

29. AM I MAKING SENSE, LAURA VAN DOLRON

27. MULTIMEDIA PERFORMANCE, HET GELUK DAAR

museum ROTTERDAM

VerROTTERDAMST

4 JUNI 7/10 2 OKTOBER 2016

Ooit vluchteling nu Rotterdammer

WWW.MUSEUMROTTERDAM.NL

Indirecte relatie interviews

Directe relatie interviews

Autonoom

De meer high-brow artistieke producties leenden zich hier minder voor. Meerdere van de makers van deze presentaties hebben zelf wel een vluchtelingenachtergrond.

Hieronder lees je meer over het maakproces van de producties, ingedeeld naar de relatie met het Ongekend Bijzonder materiaal.

Directe weergave

In een aantal producties wordt het interview materiaal direct weergegeven. Voor de fototentoonstelling *Wederopbouw van mijn leven* in de Bibliotheek Rotterdam (zie foto op de volgende bladzijde) maakte veldwerker Ferdows Kazemi een samenvatting van het levensverhaal van 15 Rotterdamse vluchtelingen. De nadruk in de verhalen ligt, zoals de titel van de tentoonstelling doet vermoeden, bij de wederopbouw van hun leven in Rotterdam. De mensen om wie het ging hebben de verhalen zelf ingesproken. Deze audio opnamen waren bij de tentoonstelling per koptelefoon te beluisteren.

Voor de tentoonstelling *Ik neem je mee, van rugzak naar collectie* in het Centraal Museum (Utrecht) brachten 20 geïnterviewde deelnemers het persoonlijke voorwerp waarover ze vertellen in hun interview (elk interview begint hiermee) naar het museum. Van 10 Utrechtse interviews zijn samenvattingen gemaakt. Deze verhalen zijn gebundeld in een boekje dat bezoekers kunnen inzien bij de speciaal ingerichte presentatie van Ongekend Bijzonder in het museum. De tentoonstelling is echter niet alleen een weergave van de verhalen van geïnterviewde personen. Hen is ook gevraagd te reageren op een object dat hen aanspreekt uit de collectie van het museum. Deze reacties laten zien dat wat je ziet mede bepaald wordt door de context waar je in opgroeit.

Het interviewmateriaal of ontmoeting met de geïnterviewde personen als inspiratie

Een aantal makers heeft zich door het materiaal laten inspireren, door meerdere interviews te kijken of transcripten te lezen. Dit was het geval voor de theatervoorstelling *Remember Amsterdam* en ook voor het optreden *Am I making sense?* van stand up filosoof Laura van Dolron. Sociologe Tara Fiorito van het Space theater zocht in de interviews onder meer wat mensen vertellen over hun beleving van Amsterdam en de plekken waar zij zich thuis voelen in deze stad. Laura ging voor haar voorstelling over de vraag wat een bijdrage is nog iets verder. Zij wilde mensen persoonlijk ontmoeten, hun verhaal horen. Saskia Moerbeek van Stichting BMP organiseerde voor haar blind dates met vijf (geïnterviewde) veldwerkers. De gesprekken die zij met hen voerde waren inspiratie voor het script dat ze schreef voor haar voorstelling *'Am I making sense?'*. Voor het schrijven van het libretto van de opera *Onderweg* bestudeerde Ruben van Gogh de transcripten van de 50 Utrechtse interviews. De derde akte van de opera bestaat voor een groot deel uit letterlijke uitspraken uit de interviews.

Thema uit de interviews

Een aantal producties is niet direct gebaseerd op het interviewmateriaal, maar meer op thema's die uit dit materiaal naar voren komen. Het basisthema van de multimedia performance *'Het geluk daar is niet zoals hier'* in Museon is vrijheid, een onderwerp dat heel veel voorkomt in de interviews. In een samenspel van beeld, beweging en audiofragmenten worden verschillende interpretaties van vrijheid overgebracht. Voor de theatervoorstelling *De vlucht van de granaatappel* bestudeerde Eva van de Pel, die het onderzoek voor de voorstelling deed, de Ongekend Bijzonder

interviews. Stukjes uit de voorstelling zijn op het interviewmateriaal geïnspireerd. Het hoofdthema van de voorstelling komt daar ook in voor: verhalen die niet verteld worden omdat ze te pijnlijk zijn.

Bij de tentoonstelling *VerRotterdamst* van het Rotterdam Museum is het thema 'binding van mensen met Rotterdam' een van de achterliggende zoekvragen bij de interviews. Hoe zijn zij in de stad terug te vinden en hoe vind je de stad terug in hen? De tentoonstelling laat zien wat vijf geïnterviewde Rotterdammers (en hun voorwerpen) over zichzelf in relatie tot Rotterdam zeggen.

De *storytellingavonden* bij Mezrab in Amsterdam zijn geprogrammeerd met verwijzing naar thema's die hoofdelementen zijn in veel verhalen van vluchtelingen: verplaatsing, vervreemding, (ont)worteling, heimwee, hybride identiteiten en synergie.

De hedendaagse kunst expositie *Voices outside the echo chamber* bij Framer Framed heeft, passend bij deze vorm, een meer abstracte thematische relatie met Ongekend Bijzonder. Het achterliggend denkkader van de expositie is de dubbelheid in het discours rond vluchtelingen. Medemenselijkheid tegenover het bewaken en sluiten van de grenzen. De expositie bevraagt de hokjes waar wij mensen in plaatsen. Een meer abstracte relatie met het project is ook het geval bij het filmprogramma van Beeld voor Beeld, dat verschillende dimensies van migratie in de metropool belicht.

Ontmoeten

Een belangrijk doel van de publiekspresentaties is om zoveel mogelijk mensen te bereiken, en liefst natuurlijk ook een divers publiek. In de Rotterdamse en Amsterdamse stuurgroep was dit het belangrijkste uitgangspunt bij het vormgeven van de kaderplannen. Een festival met

uiteenlopende activiteiten biedt voluit gelegenheid voor het betrekken van veel en veel verschillende mensen. De ongedwongen festival sfeer brengt mensen op laagdrempelige wijze met elkaar in contact. In Rotterdam kiest men voor een 3-daags festival met film, muziek, dans en theateroptredens en andere activiteiten rond het thema vluchtelingen. In Amsterdam beslaat het Ongekend Bijzonder festival programma zelfs drie volle weken. Ontmoeting is ook een van de motivaties bij de boottochten van de Lampedusa Rederij. Music Generations brengt met haar optredens zangers en muzikanten (zowel amateurs als professionals) uit verschillende lagen van de samenleving samen. In Den Haag wordt met de culturele route gewerkt met ontmoetingen, verhalen en het fysieke van de stad. Mensen kunnen elkaar ontmoeten en verhalen horen in de winkels van ondernemers met een vluchtelingenachtergrond.

Foto p. 7: tentoonstelling *Wederopbouw van mijn leven*, in de Bibliotheek Rotterdam

ONGEKEND BIJZONDER FESTIVAL

Na wekenlange voorbereidingen is het zo ver. Op 13 april start het Ongekend Bijzonder festival, een programma met twee maanden lang publiekspresentaties en activiteiten rond vluchtelingen in de vier grote steden. De opening valt samen met de start van het Amsterdamse programma. Een feestelijke middag en avond bij het Stadsarchief in Amsterdam, waar deze dag de eerste 50 interviews symbolisch worden overgedragen aan het archief. Schuimverslaggever Hans van der Beek was er ook bij deze dag en gaf het feestje in zijn verslag in Het Parool van 14 april drie sterren.

Het is geen geheim dat we de groep van 24 veldwerkers als een van de meest waardevolle resultaten van het project Ongekend Bijzonder beschouwen. Individuele talenten waarvan in het groepsproces dat zij hebben doorgemaakt het geheel meer is geworden dan de som der delen. De veldwerkers benoemen zelf vaak hoe bijzonder zij het vinden om bij elkaar te zijn, wij ervaren dat net zo. Daarnaast zijn wij verrast door de grote betrokkenheid van de partners en andere culturele organisaties om de verhalen die we verzamelen te gebruiken voor tal van culturele producties. De coördinatoren van VluchtelingenWerk hebben bergen verzet bij het betrekken van (voormalig) vluchtelingen en het coördineren van de vrij autonoom werkende teams van veldwerkers. In totaal hebben minstens 700 vluchtelingen deelgenomen of meegewerkt aan de organisatie van het Ongekend Bijzonder festival. Op zo veel medewerking en betrokkenheid hadden wij van tevoren niet gerekend.

1001 onzichtbare draden

Ongekend
bijzonder
Amsterdam

ONGEKEND BIJZONDER FESTIVAL

GEBASEERD OP VERHALEN VAN MENSEN DIE OOFT VLUCHTTEN

13 APRIL t/m 7 MEI

THEATER RAST

**EXPO
FRAMER FRAMED**

STORYTELLING @MEZRAB

CRUISEN MET REDERIJ LAMPEDUSA

**BEELD VOOR BEELD
FILMFESTIVAL**

SPACE THEATER **EUROVISIONS**

MUSIC GENERATIONS, DE PIT, LEZINGEN, SCREENINGS, CINEBLEND, DEBAT EN MEER

Still Dance Iranian Style Film van Farahad Ariz en Najaf Nia
Vertoond op het Beeld voor Beeld Filmfestival op 4 & 5 mei 2016

FONDS 21 FONDS VSBfonds

WWW.ONGEKENDBIJZONDER.NL

AMSTERDAM: 1001 ONZICHTBARE DRADEN

Persoonlijke ontmoeting en uitwisseling van verhalen, dat is wat de Amsterdamse stuurgroep met de publiekspresentaties in Amsterdam wil verwezenlijken. “Een dynamische vorm, een verhalenweek, of zelfs maand, waarin op allerlei plekken in de stad activiteiten worden geprogrammeerd”. Amsterdam richt zich op verschillende vormen van verhalen vertellen en op nieuwe makers. Als basis wil men in elk geval een theaterstuk van een bekende producent. Ook staat het tot stand brengen van een hedendaagse kunst tentoonstelling, met werken van voormalig vluchtelingen, al vroeg op het lijstje. Daarnaast is ruimte voor storytelling performances verspreid door de stad.

Wat er uiteindelijk allemaal in Amsterdam wordt georganiseerd is veel meer dan dat. Het Amsterdamse team bestaat uit veldwerkers

Inesa Jasarevic, Edo Barak, Forough Nayeri en Rahil Roodsaz, bijgestaan door Conchita Rink van VluchtelingenWerk. Vanuit BMP ligt de coördinatie bij Firoez Azarhoosh en Lone von Meyenfeldt. Inesa en Ged ontfermen zich elk over hun ‘eigen’ producties in samenwerking met de afzonderlijke partners. Edo is vliegende keep en documenteert alle activiteiten. Forough en Rahil concentreren zich op de interviews. Na de veelbelovende aftrap bij het Stadsarchief Amsterdam op 13 april 2016 zingt het in Amsterdam 3 weken lang van de verhalen. We lichten een paar momenten uit.

Rederij Lampedusa

Mediamatic

Een van de paradepaardjes in Amsterdam is de boottocht met Mr. Vrijdag (Alhadj Djumaa) van de Lampedusa Rederij. Het concept van de boottocht is dat mensen met en zonder vluchtelingen achtergrond met elkaar over het IJ varen. De (assistent) schippers zijn voormalig vluchtelingen die door Teun Castelein, initiatiefnemer van de rederij, getraind zijn in het besturen van de boot. Passagiers krijgen onderweg hapjes voorgeschoteld van het Wereldrestaurant terwijl zij kennis maken, verhalen uitwisselen en muziek luisteren. Op donderdag 21 april schrijft journalist Ruben Wissing van Het Parool over de vaartocht van het Ongekend Bijzonder festival waar hij aan deelnam (op 20 april).

“Eenmaal varend wisselen oude en nieuwe Amsterdammers verhalen uit over hoe het is je land te moeten ontvluchten en vooral hoe dat in de praktijk gaat. Ook wordt gesproken over hoe het leven als (ex) vluchteling in Amsterdam is. De een leert Nederlands en moet diezelfde avond nog terug naar het AZC in Ter Apel. De ander woont al jaren in Amsterdam, citeert een versregel uit Herinnering aan Holland van Hendrik Marsman en vertelt trots, wanneer de boot langs Muziekgebouw het IJ vaart, dat hij daar heeft gespeeld.”

Foto op p.10: Rederij Lampedusa vaart tijdens Ongekend Bijzonder. Monir Goran vertelt en speelt gitaar. Links zit initiator Teun Castelein.

Expositie Framer Framed en Beeld voor Beeld filmfestival

Tolhuistuin

Op 29 april is het één en al Ongekend Bijzonder wat de klok slaat in de Amsterdamse Tolhuistuin.

Twee hoofdpartners van het festival, Framer Framed en Beeld voor Beeld, hebben de krachten gebundeld en bieden deze dag een cultureel programma dat uitpakt als een festival binnen een festival. De productie van deze dag is in handen van veldwerker in samenwerking met medewerkers van Beeld voor Beeld, Framer Framed en een aantal vrijwilligers.

Josien Pieterse, directeur van Framer Framed opent vol trots de expositie *Voices Outside the Echo Chamber*, de eerste grote expositie van jonge curator Katayoun Arian. Katayoun zelf licht toe wat ze met haar expositie wil. Ze vertelt dat ze zich als kind van vluchtelingen met dit onderwerp verwant voelt. Ze wil de denkkaders en informatiebubbels waar mensen in vast zitten als het over vluchtelingen gaat bevragen -en doorbreken. Ze zet het humanitaire perspectief tegenover het discours van categoriseren en de hang naar grensbewaking.

De expositie van Framer Framed raakt aan thema's van Ongekend Bijzonder, zoals beeldvorming, ontheemding en identiteit van vluchtelingen. De meer directe samenwerking met Ongekend Bijzonder zit vooral in de randprogrammering.

De opening wordt opgeluisterd door de life cinema performance 'Eurovisions' van de videokunstenaren The European Souvenirs (met o.a. Farah Rahman). In opperste concentratie remixen zij vanachter hun laptops, op muziek van een DJ, mediabeelden over migranten en vluchtelingen. Ook fragmenten uit de Ongekend Bijzonder interviews zijn

in de performance verwerkt. Een intense ervaring. De muziek en beelden nemen je mee in een stroom en schudden je gedachten en gevoelens op.

In de IJzaal kunnen bezoekers napraten met prik en selderij stengels, waarna de ruimte wordt omgetoverd tot filmzaal. Met haar glazen wanden en uitzicht over het IJ is dit een zinnenstrelende locatie, maar als je er een film wilt kijken zal je eerst de zonsondergang moeten afwachten. Begeleid door gitaar en zang van Neco Novellas is dat wachten best aangenaam verpozen.

De openingsfilm is *Trapped by law* van Sami Mustafa. De film neemt je mee in het dolende en de moedeloosheid die ontstaan met de onzekerheid in afwachting van een verblijfsvergunning. We zien hoe de levens van twee broers stagneren in het niemandsland dat ontstaat als je weg moet waar je vandaan komt maar niet – formeel- wordt toegelaten in een ander land. De film toont het thema uiterst realistisch, stelt geen vragen over rechtvaardigheid en doet geen beroep op sympathie of empathie. *Trapped by law* is wel een taaie, niet iedereen haalt het tot de aftiteling.

Op 3 mei organiseert het Amsterdamse team een rondleiding door de expositie *Voices Outside the Echo Chamber*, met zo'n 30 Syrische statushouders. Aansluitend is er een gesprek met Annemarie de Wildt (conservator Amsterdam Museum), Thomas Spijkerboer (Hoogleraar migratierecht, UvA) en Inesa Jasarevic (veldwerker Ongekend Bijzonder en Anne Frank Stichting), die is gevraagd om vanuit hun eigen achtergrond op de tentoonstelling te reageren.

Het is best spannend; hoe is het voor mensen die recent uit Syrië gevlucht zijn om hier in Amsterdam een expositie te bezoeken die de verschillende bestaande (Westerse) denkkaders over vluchtelingen bevraagt. Hoe komen de werken op hen over? Léon Kruijswijk van Framer Framed kan de

redelijk complexe, abstracte tentoonstelling goed toelichten. Deelnemers uit de groep zijn zichtbaar onder de indruk van de infographic van Foundland; *Friday Table*. Op een plexiglazen eettafel staan twee porseleinen borden, de overige tien borden zijn getekend. Uit de informatie en lijnen lees je de stamboom van een familie die ooit samen aan tafel zat en hoe die door de oorlog in Syrië uit elkaar is gerukt. De één vluchtte naar Egypte, de ander week uit naar Libanon. Ook zijn er familieleden vermist, dood of in de gevangenis. Alleen opa en oma, bij wie een echt bord op de tafel staat, zijn nog in Syrië.

Tijdens de discussie met de panelleden vraagt een deelnemer, Philip Gahshan, Thomas Spijkerboer wat het eerste is dat bij hem op komt als hij een vluchteling ziet. Spijkerboer zegt dat hij wat dat betreft zeer beroep gedefformeerd is en iemand die gevlucht is eerst en vooral als 'een claim' ziet. In het gesprek dat volgt wordt duidelijk dat bij de aanwezige Syriërs het ongemakkelijke gevoel overheerst dat zij in Europa (en Nederland) vooral als bedreiging en paria worden zien, mensen die hier iets willen komen halen. Ze worden dagelijks geconfronteerd met hun vluchteling zijn en hun persoonlijke karakter of andere aspecten van hun bestaan komen daardoor niet aan de orde.

Vrijheidsmaaltijd met film toe

Campus van Fabcity (Kop van Java)

Op 5 mei organiseert het Amsterdamse team met de mensen van Framer Framed, Beeld voor Beeld, het Netwerk voor Democratie, buurtbewoners en zo'n 40 Iraniërs (statushouders en Nederlanders) een Vrijheidsmaaltijd. De maaltijd wordt verzorgd door Syrische koks van de noodopvang Heumensoord, in samenwerking met Café de Plak uit Nijmegen. Van

tevorens zijn alle plaatsen aan de tafel gereserveerd. De groep Iraniërs die op komt dagen is veel groter dan verwacht dus het is knus op de bankjes. Het wordt een zomers Bertolli-achtig tafereel met veel vrolijk (soms met handen en voeten) kletsende mensen. Na de uitstekende maaltijd –met een onsje minder is er genoeg voor iedereen- settelen we ons in de tent voor de film Calais: Welcome tot he jungle. Alle plekken zijn bezet, de tent zorgt voor een familiale campingsfeer. Iemand uit het publiek mompelt dat de film niets nieuws laat zien, hij is zelf – als vluchteling- in Calais geweest.

Media-aandacht voor Ongekend Bijzonder, o.a. radio interview met Saskia en Edo Barak bij BNR Newsradio

UTRECHT: BESTEMMING BEREIKT

In de Utrechtse stuurgroep komen Roosje Keijser van het Utrechts Archief en Eveline Reeskamp van het Centraal Museum tijdens de eerste brainstorm voor de slotpresentaties met het idee van een stadsopera. Roosje durft meteen groot te denken; zou het niet geweldig zijn om met de presentaties aan te sluiten bij de Stadsdag, of Culturele Zondag van Utrecht? Het idee vindt direct weerklank bij de andere stuurgroepleden. Alleen Atefeh Firoozi is aanvankelijk terughoudend. Met het klassieke beeld van een opera heeft ze niet zoveel. Maar als het idee zich verder ontwikkeld naar een stadsopera met een fusie van muziek stijlen, in samenwerking met muzikanten uit de vluchtelingengroepen, is ook zij om. Met een stadsopera kun je veel mensen bereiken en ook een breed publiek en al helemaal als die op de Culturele Zondag kan worden uitgevoerd.

De Utrechtse ideeën vallen in goede aarde: al met al komt de Culturele Zondag van 1 mei voor een belangrijk deel in het teken van Ongekend Bijzonder te staan. Als programmeur voor deze dag wordt veldwerker Alejandra Peña aangesteld. Samen met veldwerkers Achmed Sadat, Baban Kirkuki, Tiffany Pham, Farid Kabiri doet zij ook de productie van een van de Ongekend Bijzonder onderdelen deze dag. De inzet van coördinator Angelique Neelen van VluchtelingenWerk voor de producties en werving van vrijwilligers is in Utrecht van onschatbare waarde.

Het wordt een -in onze ogen- memorabele Culturele Zondag, met minstens 12.500 bezoekers, waarvan menigeen zal hebben gewenst dat hij zich in tweeën had kunnen splitsen om alles wat deze dag voorbij komt mee te kunnen maken. Er zijn vele voorstellingen en activiteiten rond het

thema vluchtelingen. De opera van Roosje Keijser en de tentoonstelling die Eveline Reeskamp van het Centraal Museum zich voorstelde komen er ook. Dat zijn slechts twee van de tien afzonderlijke evenementen die alleen al vanuit Ongekend Bijzonder worden georganiseerd, elk verschillend van aard en inhoud (zie voor het volledige overzicht de bijlage). Naast Ongekend Bijzonder bestaat het programma uit vele andere culturele producties en activiteiten met het thema vluchtelingen, zoals New Dutch Connections met *As I left my fathers house* en het Utrechtse collectief Knalland met (Ge)strand.

Ongekend Bijzonder Festival Utrecht

Flyer

Stadsopera Onderweg

Stadsarchief, Stadskantoor, TivoliVredenburg

Het idee voor een stadsopera in Utrecht is één ding, maar hoe máák je een opera? Stadsopera *Onderweg* begint met een klein groepje bevlogen mensen die zich aan het idee willen verbinden. Saskia Moerbeek, directeur van Stichting BMP die het plan uit de stuurgroep direct omarmt en hemel en aarde beweegt om voldoende financiering voor een dergelijke ambitieuze productie te organiseren. Stadsdichter Ruben van Gogh, die borrelt en bruist van de ideeën voor een stadsopera met zijn geliefde Utrecht als decor, waar hij alle hoeken en gaten kent. Componist Bob Zimmerman, gedreven door zijn muzikaliteit en maatschappelijke betrokkenheid, stelt al in het eerste verkennende gesprek dat we met hem voeren: die opera moet er komen! Concept uitdenker en regisseur Geert van Boxtel, met als missie de opera te vernieuwen en naar de mensen toe te brengen. Theaterproducent Kim Vogels, die al meteen één ding zeker weet: de opera moet op verschillende locaties in de stad plaatsvinden. En Alejandra Peña, dramaturg en veldwerker van Ongekend Bijzonder. In diverse brainstormen zoekt het team naar de thema's en uitgangspunten van de opera. Wat willen we met de opera bij mensen teweeg brengen? Welke locaties hebben een relatie met het onderwerp? Wordt het een fusie van muziekstijlen of horen we de verschillende stijlen naast elkaar? Welke verhouding brengen we in artistieke ambities en de wens om mensen te laten participeren? In hoeverre gaat het bij de operateksten om het samenbrengen van materiaal dat er al is, of om het maken van iets nieuws?

Helaas moet Kim Vogels vanwege persoonlijke omstandigheden al vrij snel terugtreden. Marthe van der Hilst vervangt haar, ondersteund door Kees Kaya en Lidy Ettema van EENPUNT6. Dichter en veldwerker

Baban Kirkuki schuift aan als mede schrijver voor het libretto van de opera. Er volgt een traject dat alle commitment van de teamleden vraagt, met intensieve overleggen en beitelten aan een artistiek concept waar iedereen zich in kan vinden. Een belangrijk thema van de opera is de manier van kijken en beleven van de stad Utrecht door mensen die van elders komen. Mensen die weten dat zij niet meer terug kunnen naar hun land, stad of dorp, en de invloed die dat op hen heeft, maar ook op mensen voor wie Utrecht een vanzelfsprekend omgeving is. De speurtocht naar geschikte muzikanten leidt tot een mix van musici van heel uiteenlopende achtergronden. Met onder meer muzikanten uit de vier in Utrecht geselecteerde vluchtelingengroepen, Vietnam, Ethiopië, Iran en Afghanistan. Twee Utrechtse koren doen mee. Muzikaal leider Jurriaan Grootes durft het aan om dit amalgaam van muzikanten te begeleiden.

De drie aktes van de opera *Onderweg*, die elk tweemaal worden opgevoerd, trekken rijen publiek. De eerste akte bij het Stadskantoor, het officiële gezicht van Utrecht, gaat over de taalbarrière als je ergens aankomt en je verstaanbaar moet maken. Over de rigiditeit van de bureaucratie. De receptioniste (sopraan Tamar Niamut) roept onze ontredderde hoofdpersoon (bariton Arash Roozbehi) toe: *Meneer, meneer, kunt u mij horen, zonder brief bent u verloren. Zonder brief bent u helemaal niets!* In het stadsarchief maakt het daglicht dat door de koepel binnen komt van de wenteltrap een dromerige plek, waarbij het publiek deel uit maakt van een intiem opera decor. In het oog van deze trap zetelen een Vietnamese man en vrouw die geheimzinnige klanken aan hun instrumenten ontlokken. Het is een sensationele ervaring als dan mezzo-sopraan Nienke Nillessen hoog bovenaan de trap, langzaam afdalend, haar lied begint: *Ben jij hier, mijn geliefde?* Hij is er.

Foto p. 15: Tweede acte opera in Het Utrechts Archief, foto Anna van Kooij

In een vurig duet zingen ze samen: *We hebben nog samen, talloze dromen, in dit land, wees gerust, de zon leeft nog.*

De derde akte speelt in TivoliVredenburg, waar we worden ontvangen met de ritmische muziek en zang van een Ethiopisch kerkkoor. De grote zaal met haar glazen wanden is een prachtige setting voor de theatrale slotakte. De muzikale opstelling is indrukwekkend. In deze acte zien we de vertwijfeling die ontstaat als je eenmaal beseft dat je opnieuw moet wortelen. Het libretto van deze acte bestaat voor een groot deel uit letterlijke interviewcitaten: *Pas als je hier bent, merk je dat het niet voorbij is. Dan is er een ander verhaal begonnen.*

Zie voor het hele libretto en een overzicht van alle makers en spelers van de opera: ongekendbijzonder.nl/agenda/stadsopera-onderweg/

Zie ook de korte documentaire van de making of van Onderweg: www.youtube.com/watch?v=iyWHWFwEovA

Afghaans vliegerfeest, Lentefeest en Verhalenparade

Park Transwijk, Griftpark en de Winkel van Sinkel

Terwijl het opera team, pendelend tussen het Stadskantoor, het Stadsarchief en Tivoli Vredenburg vele mensen in beroering brengt is er op allerlei plekken in de stad nog veel meer gaande.

In Park Transwijk is het Afghaanse vliegerfeest onder begeleiding van veldwerkers Farid Kabiri en Achmed Sadat een groot succes. Voorafgaand aan deze dag organiseerden zij bijeenkomsten met vrijwilligers om de plannen voor het vliegerfeest voor te bespreken.

Een groep van 25 vrijwilligers (Afghanen, Eritreeërs, Syriërs en Iraniërs) helpt op 1 mei vanaf de ochtend met de voorbereidingen voor het uitdelen van samosa's en bolani's. De bijna 200 vliegers liggen al vlieg klaar, ze moeten alleen nog een staart krijgen en geknoopt worden. De vrijwilligers doen dit samen met kinderen die op het evenement afkomen. Zij spreken niet allemaal Nederlands maar door de activiteit is dat ook niet nodig. De

sfeer is gemoedelijk, mensen raken in gesprek en leren elkaar kennen. Er zijn deze dag met een mooie bries meer dan honderd Afghaanse vliegers omhoog gegaan. Vier vliegers komen zo hoog dat ze bijna niet meer zijn te zien.

Het Norooz Lentefeest groeit in de handen van veldwerker Atefeh Firoozi uit tot een haast volwaardig festival. Weken lang werkte zij met vele vrijwilligers aan het voorbereiden van dit feest. Het resultaat is overweldigend: als de Culturele Zondag ten einde loopt is het Griftpark een kleurrijk spektakel met veel en heel gemengd publiek van buurtbewoners en mensen uit het AZC. Er zijn Iraanse, Afghaanse en Tazsjiekse dans- en muziekoptredens en een modeshow van traditionele kostuums. We zien de traditionele Haftsin symbolen, een portrettekenaar die tekent hoe hij de lente in je ziet en een workshop eieren schilderen voor kinderen.

Veldwerkers Baban Kirkuki en Tiffany Pham hebben wekenlang met een groep Vietnamezen, Irakezen, Syriërs en Ethiopiërs gewerkt aan de voorbereiding voor presentatie van hun verhalen en gedichten tijdens de Culturele Zondag. Zij vertellen hun verhalen deze dag op bijzondere locaties als de Winkel van Sinkel, de Bibliotheek, De Pandhof en het Academiegebouw aan vele belangstellenden. De Verhalenparade biedt intieme momenten van ontmoeting met de verhalen van mensen die we in het dagelijks leven niet zo vaak tegenkomen.

Norooz in het Griftpark tijdens de Culturele Zondag 'Bestemming Bereikt'

ROTTERDAM: WEDEROPBOUW VAN MIJN LEVEN

De Rotterdamse stuurgroep bestaat uit Paul van de Laar, Efine Pavilons, Jantje Steenhuis, Tila Frih-Pasmann, Juan Heinsohn-Huala en Mirela Kahrimanovic. Rotterdammers in hart en nieren. Ze ademen de wederopbouw, staan voor openheid en dragen de Rotterdamse werkersmentaliteit van niet lullen maar doen. Wat deze stuurgroep in het maken van de plannen van het begin tot het einde uniek maakt is dan ook hun houding ten aanzien van nieuwe groepen in Rotterdam. 'Willen we vluchtelingen en andere nieuwkomers onderdeel maken van deze stad dan moeten we ze ook zelf een zichtbare plek geven!' Rotterdam voerde in de afgelopen jaren in rap tempo grootse projecten uit die het karakter en aantrekkelijkheid van de stad hebben vergroot. Het station, de Markthal, de herinrichting van de Binnenrotte en Grotekerkplein allemaal plekken die ook in de verhalen van de vluchtelingen als betekenisvolle plekken worden genoemd. De Centrale Bibliotheek aan de Binnenrotte wordt meermaals in de interviews als de centrale ontmoetingsplek genoemd voor mensen uit verschillende lagen van de stad. De Bibliotheek is dan ook een van onze eerste partners die met het prachtige idee komen om vijftien portretten van personen met een vluchtelingenachtergrond in de centrale hal te tentoonstellen. Museum Rotterdam, met wie we eerst in een leegstaand gebouw een pop-up tentoonstelling wilden inrichten, wilde niet achterblijven. Het museum had net haar deuren in de architectonische uitblikker van de stad, het Timmerhuis, geopend en Ongekend Bijzonder kreeg werkelijk een bijzondere plek tot haar beschikking voor *VerRotterdamst*. Verder was er ook nog ruimte voor een driedaags co-creatiefestival op het Grotekerkplein, om de kracht van vluchtelingen te laten zien. Voor het bereik tipte Jantje ons met de plannen aansluiting te zoeken bij het programma van Rotterdam Viert de stad!, dat in het teken

staat van 70 jaar Wederopbouw van Rotterdam. De organisatie van Rotterdam viert de stad! is meteen enthousiast bij het zien van de titel, *De Wederopbouw van mijn leven*, voor het Rotterdamse Ongekend Bijzonder festival, dat over de wederopbouw van de levens van vluchtelingen in Rotterdam gaat. Net zoals de stad na de oorlog opnieuw werd opgebouwd, werken de vluchtelingen aan de wederopbouw van hun leven. Het mooie aan het Rotterdamse programma is dat veel van de verhalen, thema's uit de interviews en de geïnterviewde personen zelf een prominente rol krijgen bij het maakproces en de uitvoering van de activiteiten.

De Wederopbouw van mijn leven, fototentoonstelling

Centrale Bibliotheek Rotterdam, Binnenrotte

Om de inhoud en vormgeving van de fototentoonstelling uit te werken wordt een werkgroep samengesteld met Bibliotheekmedewerkers, de veldwerkers Juan Heinsohn Huala en Rosh Abdelfatah. Vanuit de projectorganisatie is Dilek Karaağaçlı verantwoordelijk voor de coördinatie en de eerste selectie van de verhalen. Als leidraad voor de selectie van de verhalen wordt de nadruk gelegd op bijzondere voorwerpen, plekken in de stad en de belevenis van de stad. Het keuzeprocess is lastig, maar de werkgroep slaagt er in om de vijftien mooiste levensverhalen eruit te pikken. Het gaat om Rotterdammers afkomstig uit Eritrea, Irak, Chili, Iran, voormalig Joegoslavië en Syrië. Een voor een worden ze benaderd met de vraag of ze mee willen werken aan de fototentoonstelling, allemaal reageren ze enthousiast. Veldwerker Ferdows Kazemi maakt van het interviewmateriaal prachtige samenvattingen. Niet meer dan 400 woorden per tekst, waarbij ze met haar betoverende woorden geen enkel verhaal tekort doet. Tegelijkertijd wordt er nagedacht over de vorm die de tentoonstelling moet krijgen. Harry Hoek en Marjoleine Molenaar (Centrale Bibliotheek) komen met een prachtig ontwerp waar 'ontmoeting' centraal in staat. De levensgrote portretten in zwart/wit worden in twee rijen in de hal opgesteld. Vanaf een digitaal scherm zijn de bijbehorende teksten te lezen en te beluisteren. De tentoonstelling wordt aangekleed met houten meubels, een leestafel, banken en stoelen die in samenwerking met vluchtelingen met de hand worden gemaakt. Als materiaal voor de zitkussens wordt gekozen voor grote verhuistassen (zie foto p. 7). Een lokaal naaiatelier gaat aan de slag met de ontwerpen. Op de grond komt een plattegrond van Rotterdam waarop de betekenisvolle plekken uit de levensverhalen te vinden zijn. In maart worden twee dagen voor de fotosessie en de audio-opnames ingepland. Voor fotograaf Mladen

Pikulic zelf ooit gevlucht uit Bosnië is het evenzo een spannende dag. Hij heeft zich goed voorbereid door alle verhalen te lezen, wat leidt tot een prachtig eindresultaat. Hij weet de blikken van de mensen goed te vangen, waardoor de emoties in de verhalen alleen maar beter tot hun recht komen.

Op 12 mei wordt de fototentoonstelling door Theo Kemperman directeur van Bibliotheek Rotterdam officieel geopend het is tegelijkertijd ook de aftrap van het Ongekend Bijzonder festival in Rotterdam. Paul van de Laar doet een openingspeech over het belang van Ongekend Bijzonder. Andere sprekers zijn Hester Knibbe (Stadsdichter) en Ferdows Kazemi. Chery Lynn van Dalen en Lisa Heinsohn van Spraakuhloos geven een poetry optreden. Er komen ruim 150 mensen op de feestelijke opening af, waaronder veel familieleden en vrienden van de geportretteerde vluchtelingen.

De verhalen uit de tentoonstelling verschijnen ook in een aparte publicatie die tijdens de expo gratis te verkrijgen is. En daar blijft het niet bij, ze worden ook opgemerkt door het tijdschrift The Optimist, die een selectie van de verhalen met foto's in haar uitgave over vluchtelingen publiceert.

Het stadsfestival 'Rotterdam viert de Stad!' schrijft in een terugblik: de tentoonstelling trok ruim 200.000 bezoekers.

De tentoonstelling is ook te bekijken via een online magazine via: <http://magazine.bibliotheek.rotterdam.nl/de-wederopbouw-van-mijn-leven>

ROTTERDAM
Sinds/Since
2012

"Ik deed leuke dingen met mijn vriendinnetje voordat de oorlog"

"In Damascus uitbrak, ik mis ze elke dag"

"I did fun things with my friends before the war broke out"

"In Damascus I miss them every day"

"Ik wil bouw student, want moet ik snel Nederlands"

"Ik ben een vrouw uit Syrië met een open Mind"

ROTTERDAM
Sinds/Since
1997

"I am a woman from Syria with an open mind"

"I want to study architecture to do this I have to get good at Dutch quickly"

"Mensen werden vermoord om hun achternaam"

"Het leven moet je omarmen en er het beste van maken"

"People were being murdered because of their Surname"

"In Mag denk"

"In the you do to have opinion"

"You're making area in best a"

ROTTERDAM
Sinds/Since
2009

"Doorzetten en geloven in wat je doet. Opgave is geen optie"

"Ik moest vluchten omdat ik een boekenwinkel had"

"... met verbruik boeken"

"I don't give up and believe in what you do. Giving up is not an option"

"I had to flee because I had a bookstore selling 'damned' books"

"de liberaliteit in van werd ik theist"

"de University in van I became a theist"

"K voel mij een vredsburger ben onderdeel"

"--van de Rotterdamse samenleving"

"I feel like a citizen in the world"

"and am a part of society in Rotterdam"

VerRotterdamst

Museum Rotterdam

Bij de verwezenlijking van *VerRotterdamst* wordt in een werkgroep met veldwerkers, vluchtelingen (uit het project) en curatoren van Museum Rotterdam gewerkt. In de selectie van de verhalen wordt gezocht naar bijzondere bijdragen die vluchtelingen hebben geleverd aan de stad. De vijf hoofdpersonen zijn: Bizhar (een Irakese tuinarchitect), Almir (een Bosnische basketballer), Haifaa (een Syrische ambitieuze kunstenaar), Reza (een Iraanse wiskundeleraar) en Adriana (een Chileense vrouw over haar emotionele zoektocht naar de vraag, 'waar hoor ik thuis?'). Omdat we bij aanvang nog niet wisten dat de tentoonstelling in Museum Rotterdam een plek zou krijgen, is er bedacht dat er een meubel moest komen dat verdeeld is over vijf vlakken, om de vijf werelden van de hoofdpersonen in beeld te brengen. Er worden enkele tentoonstellingsvormgevers benaderd, die ervaring hebben met levensverhalen, om met een ontwerp te komen. Studio Pronk wordt uiteindelijk de partij waar Museum Rotterdam qua ontwerp de meeste potentie in ziet. Lege verhuisdozen vormen bouwstenen voor het leven hier, vensters in de dozen geven een doorkijkje in hun leven daar (land van herkomst) en bijzondere voorwerpen worden achter glas gestald alsof ze in een vitrine staan. Als voorwaarde stellen we aan het museum dat de vormgevers en curatoren in nauw overleg met de hoofdpersonages werken. Zo bezoeken zij de vluchtelingen thuis en gaan met hen op zoek naar voorwerpen en foto's die gebruikt kunnen worden in de tentoonstelling. Museum Rotterdam neemt bij het hele proces de leiding.

In het pas geopende Museum Rotterdam is veel ruimte voor de stad van nu. Bijzondere Rotterdammers staan bij binnenkomst prominent afgebeeld op een sokkel. Op de eerste verdieping staat een ander monument dat de veerkracht van de stad verbeeldt; Rotterdam, Rotterdammer,

Rotterdammerste staat er met grote letters op dit monument. Als snel luidt *VerRotterdamst* als titel voor de pop-up tentoonstelling. En in korte tijd krijgt *VerRotterdamst* tot onze verassing een prominente plek in het museum zelf.

Een van de reacties van bezoekers

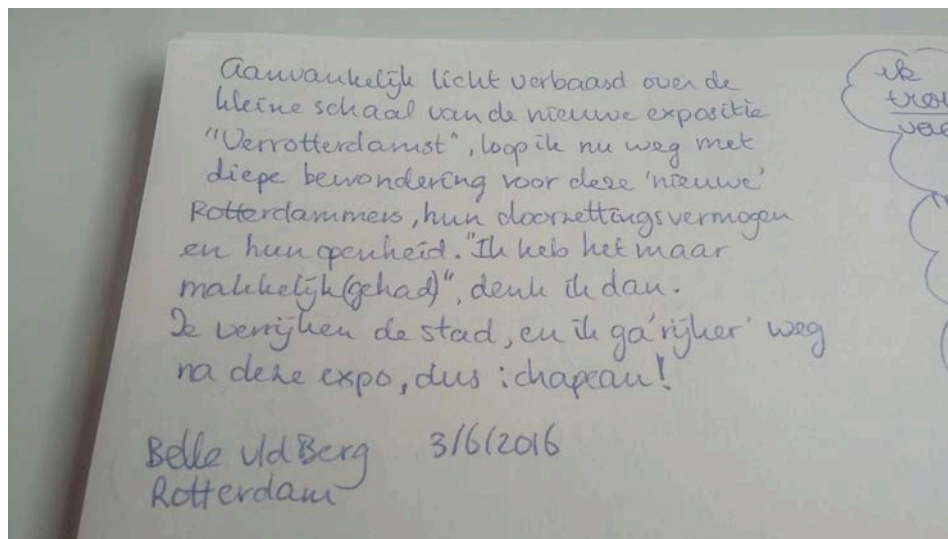

Foto p. 20: de tentoonstelling *VerRotterdamst* in Museum Rotterdam gezien vanaf de straat

DEN HAAG: VRIJHEID AAN ZEE

‘Vraag me niet waarom ik hier ben, maar vraag me wat ik hier doe’, zo luidt de kop boven een groot artikel in de krant Den Haag Centraal over Ongekend Bijzonder. Daarmee laat de krant precies het thema zien wat de stuurgroep in Den Haag al bij aanvang van het project centraal stelde: het zichtbaar maken van de bijdragen van vluchtelingen aan de stad en hun vrijheidsbeleving. Met daarbij aandacht voor ondernemers met een vluchtelingenachtergrond voor hun ambachten en drijfveren.

Vrijheid is een veelbesproken thema dat in de interviews terugkomt. Bij het ontwikkelen van de producties, zo stelde de stuurgroep, gaat het er niet om wat vrijheid is, maar om de betekenis van dit begrip van alle kanten te onderzoeken en te vertalen naar een kunstzinnige productie. Zoals bijvoorbeeld videokunstenaar Farah Rahman en vormgever Mark Ridder van Kleurbleur met de indrukwekkende multimedia installatie, Het geluk daar is niet zoals hier, die een maand lang te zien is in het Museon. Of in Am I making Sense? van stand-up filosoof Laura van Dolron, een voorstelling waarin haar ontmoeting met vijf vluchtelingen en de vragen die dat bij haar oproept centraal staat. En zeker lukt dit ook bij de Culturele Ontdekkingstocht in de Haagse binnenstad. In aanloop naar het festival sneuvelt helaas het plan om de affiches van kunstenaar Sam Massoud op grote billboards uit te zetten in de stad. Financieel blijkt het een te grote uitgave te worden.

Voor de lokale bekendheid en publiciteit van het festival wordt aansluiting gezocht bij de jaarlijks terugkerende Haagse Vrijheidsweken. Naast het genoemde artikel in Den Haag Centraal is er pers aandacht bij Den Haag FM en Radio West. Het Humanity house en Oneworld dragen bij aan de promotie van het festival in Den Haag. Op 15 april is de aftrap in het Museon, met de overdracht van de interviews aan het Gemeentearchief gecombineerd met de opening van de multimedia installatie.

Ongekend bijzonder
Den Haag

ONGEKEND BIJZONDER FESTIVAL

GEBASEERD OP VERHALEN VAN MENSEN DIE OOIIT VLUCHTTEN

15 APRIL t/m 21 MEI

HET GELUK DAAR IS NIET ZOALS HIER, EXPO IN HET MUSEON T/M 21 MEI

CULTURELE ONTDEKKINGSTOCHT, 23 & 24 APRIL ASIELZOERMACHINE, IN HUMANITY HOUSE

Laura van Dolron, 15 & 30 APRIL, 3 MEI DE VLUCHT VAN EEN GRANAATAPPEL, RAST, THEATER DE VAILLANT, 29 APRIL

Foto: Chesswork

Culturele Ontdekkingstocht Ongekend Avontuurlijk

Diverse locatie in het centrum van Den Haag

De wandelroute door de stad is een uitgelezen kans om Haagse ondernemers met vluchtelingenachtergrond centraal te stellen. De Haagse veldwerkers, Johanne Bade van VluchtelingenWerk en Dilek Karaağaçlı van BMP hebben dan ook hun handen vol aan de selectie die ze uit de vele ondernemers moeten maken. Er wordt een lijst opgesteld met ondernemers die mee willen doen. Komt de focus op mode, ambachten, kunst, muziek of eten en drinken? Er is best veel keuze, maar juist het diverse aanbod maakt de route avontuurlijk en interessant voor de deelnemers. Ook de gidsen moeten indruk maken, dus wordt er een oproep gedaan voor gidsen met een vluchtelingenachtergrond. Er melden zich vier gidsen aan waarvan een onze veldwerker Ibrahim Abdullahi is. Naast dat ze de groepen door Den Haag begeleiden, vertellen de gidsen Fatima, Sahar, Hadija en Ibrahim ook over hoe zij hun leven in Den Haag hebben vorm gegeven. Een weekend vooraf wordt een proeftocht georganiseerd en maken de ondernemers en gidsen kennis met elkaar. Intussen stromen de aanmeldingen binnen. En in het weekend van 23 en 24 april is het dan zo ver, er lopen onder begeleiding van de gidsen ruim 80 deelnemers langs door vluchtelingen opgezette ondernemingen in Den Haag. Op de betreffende plek worden onder het genot van traditionele hapjes verschillende presentaties gegeven en verhalen verteld. De aftrap van de tocht is bij de flagship store van de tassenontwerper Omar Munie. Omar vertelt over de boottocht vanuit Somalië en hoe zijn moeder hem op het vliegtuig zette naar Nederland. In zijn winkel heeft hij een hele prijzenverzameling voor zijn talent. Met trots laat hij ook nog zijn pronkstuk zien, zijn eerste tas, waarmee hij zijn motto "Living The Dream" tot een werkelijkheid maakte. Inmiddels is hij zo succesvol dat hij zich ook

inzet voor de dromen van andere vluchtelingen. De andere ondernemers die meedoen zijn de Somalische zussen Gelle die een Afrikaans/Somalische modehuis Qalanjo Fashion runnen, Afgaanse broers Waheed en Qiam met hun Indiaans Restaurant the Taste of India en de Togolese Fofana met haar Foxy Hair Beauty Salon.

Een verrijking

"Na een bezoek aan de kapperszaak van een Togolese vluchteling zijn we weer wat kennis rijker over wat je allemaal kunt doen met 'black hair' en de samosa's bij het Indiase restaurant opgezet door twee Afgaanse broers smaken goed. Het eindstation is Haimanot Belay, voor een Ethiopische koffieceremonie. Ook Haimanot heeft voor het project vijftien vluchtelingen geïnterviewd. "Je voelt tijdens het interviewen soms verdriet en machteloosheid, maar het is ook een verrijking om te doen. Het is echt, echt ongekend bijzonder." Het is duidelijk: we zullen straks geen blabla-verhalen aantreffen in onze stadsarchieven."

Bron: OneWorld, door: Saskia Stavenuiter, 03-05-2016

Door mee te doen aan het festival hebben deze ondernemers stuk voor stuk laten zien welke mooie bijdragen vluchtelingen aan de stad hebben geleverd. De waardering is groot, zowel de deelnemers als de ondernemers hebben de tocht als zeer bijzonder en indrukwekkend ervaren. Een van de bezoekers maakt na afloop de opmerking, dat de culturele route als een standaard activiteit voor Hagenezen (en –naren), politici en toeristen aangeboden moet worden.

Foto p.24: multimediapresentatie in het Museon

Multimedia performance 'Het Geluk daar is niet zoals hier'

Het Museon

De multimedia installatie *Het geluk daar is niet zoals hier* neemt de bezoekers mee in de gedachten van vluchtelingen over vrijheid en onvrijheid. De installatie is al bij binnenkomst een schouwspel. Bezoekers worden aangetrokken tot een megagroot scherm waarop de basisfilm te zien is. De basisfilm bestaat uit een aaneenschakeling van fragmenten die wordt verbonden door een voice-over. Om de verschillende perspectieven rondom het vrijheidsvraagstuk aan de bezoekers mee te geven zijn er in dezelfde ruimte vier losse bewegende beeldschermen met portretten van mensen die vertellen over hun relatie met vrijheid. Deze losse schermen hebben elk een eigen 'geluidsdouche' zodat wanneer de kijker het perspectief beeld ziet hij alleen de audio van dat scherm hoort. De mensen ergens anders in de zaal horen dit geluid niet. De verteller neemt het publiek mee langs vier onderwerpen die ook in de interviews aan bod komen: redenen van vertrek, eerste indruk van Nederland, wennen aan een nieuw land en bijdragen aan de stad.

Bij het maakproces krijgt videokunstenaar Farah Rahman als autonoom kunstenaar, de vrijheid om op basis van het interviewmateriaal tot een inhoudelijk concept te komen. In interviewfragmenten gaat ze opzoek naar quotes over vrijheid. Het is een enorme klus. Ze mikt op uitspraken die vanzelfsprekend zijn, soms ongewoon, soms pijnlijk maar ook grappig en verrassend. Het abstraheren van de stemmen (audio) en het vragen om toestemming is de volgende klus. Gelukkig reageren de geïnterviewden enthousiast en geven ze toestemming voor het gebruik van de geselecteerde audiofragmenten. Mark Ridder de tentoonstellingsvormgever buigt zich over de vormgeving. Bij de

uitwerking van het concept is de expertise van Gert-Jan van Rijn, conservator van het Museon onmisbaar voor Farah en Mark. In korte tijd staat er een ijzersterk ontwerp dat voldoet aan de vooraf geformuleerde doelstellingen. Het thema vrijheid komt duidelijk terug, er worden nieuwe technieken gecombineerd met bestaande en het publiek wordt meegenomen in de gedachten van vluchtelingen over vrijheid en onvrijheid. Op de Ongekend Bijzonder site staat een trailer over deze productie.

Am I making sense -Stand up philosopher Laura van Dolron *Humanity House, Stadsarchief Amsterdam, Academiegebouw Utrecht en Museum Rotterdam*

Laura van Dolron over haar voorstelling:

"Am I making sense? Deze zin gebruikte ik steeds tijdens de interviews die ik afnam ter inspiratie voor dit project. Kom ik over? Begrijp jij mij? Begrijp ik jou? Naast ontroering over de daadkracht van veel van de mensen die ik sprak, en soms woede over het onrecht waarmee ze in hun land en dat van mij te maken kregen, spookte deze vraag steeds door mijn hoofd... Am I making sense? De afstand die ik soms voelde als ik een domme vraag stelde, of een ongevoelige opmerking maakte of iets niet begreep, en de nabijheid als we samen ergens om lachten of stil waren als er iets pijnlijks was gezegd, wisselden zich in razend tempo af. Ik maak iets over mijzelf, over de mensen die ik sprak en wat ons scheid en bindt, wat ons uit elkaar drijft en waarom het zo moeilijk blijkt om welkom te zeggen tegen de vluchtelingen die bij ons komen zoeken naar veiligheid. Am I making sense?"

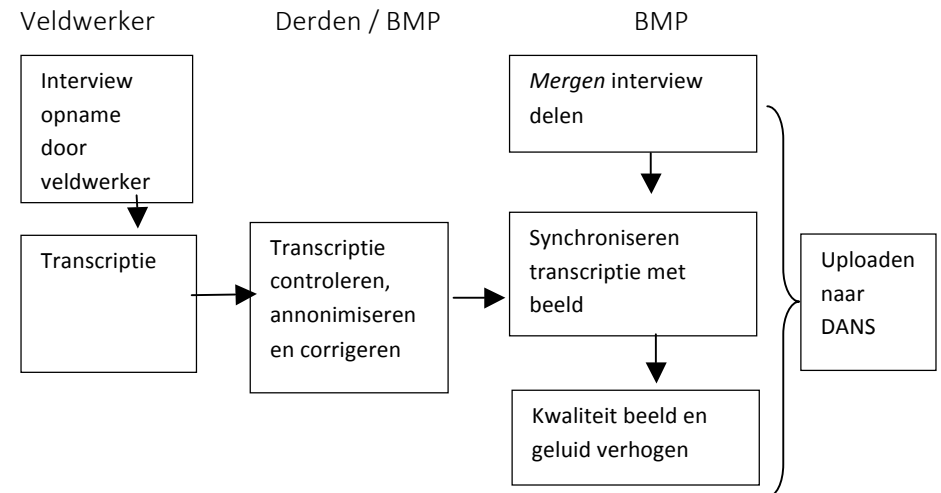
VAN MEMORYSTICK NAAR ARCHIEF

Tijdens het Ongekend Bijzonder festival zijn in elke stad de eerste 50 interviews symbolisch overgedragen aan het archief. Hierover leest u meer in de bijlage van dit verslag, waar alle 30 afzonderlijke producties van het Ongekend Bijzonder festival beschreven staan.

Hoe gaat het eigenlijk in zijn werk, het overdragen van oral history interviews aan archieven? Weinigen zullen zich realiseren hoeveel stappen er nog zitten tussen het opnemen van een interview door een van de veldwerkers en het overdragen er van aan het archief. Bij BMP is het Frank von Meijenfeldt die deze titanenklus op zich neemt.

De interviews die de veldwerkers afnemen komen vaak in verschillende delen binnen, vanwege het vele geheugen dat de opnamen in beslag nemen. Die delen moeten eerst aan elkaar gemonteerd worden (mergen). De veldwerkers zorgen voor de transcripties (ondertitels in letterlijke tekst) bij het interview. Dit is een hele klus en bovendien precisie werk dat vaak ook niet in één keer helemaal goed gaat. Elke transcriptie dient eerst nog gecontroleerd en gecorrigeerd worden. Vervolgens moet de transcriptie gesynchroniseerd worden met het beeld van degene die wordt geïnterviewd. Als dit is gedaan is het in veel gevallen geen overbodige luxe om beeld en geluid kwaliteit nog wat te verbeteren. Pas dan is het interview klaar om te uploaden naar DANS (Data Archiving and Networked Services). DANS bevordert duurzame toegang tot digitale onderzoeksgegevens.

Voor het toegankelijk maken van het materiaal loopt hiernaast nog een tweede traject. Van elk interview wordt een metadateringsformulier ingevuld (een overzicht van wat feitelijke gegevens) en wordt een korte samenvatting gemaakt. Om analyse mogelijk te maken worden de transcripten volgens een lijst van onderwerpen gecodeerd. Dit monnikenwerk is bij BMP in goede handen bij teamleden Gerben Kroese en Stasja van Droffelaar.

Tot zo ver zijn 63 interviews gestreamd. De komende maanden wordt de rest door DANS beschikbaar gesteld. Onze inzet de komende tijd is onder meer te zorgen dat mensen het materiaal ook daadwerkelijk gebruiken.

VOORUITBLIK

Nu de interviews binnen zijn, en het stof van het Ongekend Bijzonder festival langzaam is neergedwarreld, rest ons nog een aantal mooie producten om onze aandacht op te richten.

Boekpresentatie

Donderdag 22 september 2016 is de boekpresentatie van "Achterlaten & opnieuw beginnen. Vluchtelingen in Nederland, toen en nu". Dit boek is geschreven door Elias van der Plicht in opdracht van Ongekend Bijzonder/ Stichting BMP. Uitgeverij Prometheus geeft het boek uit. "Achterlaten & opnieuw beginnen" biedt een historisch overzicht van vluchtelingen die zich vanaf de zestiende eeuw in Nederland hebben gevestigd. Aan de hand van persoonlijke levensverhalen uit een ver verleden en recente oral history interviews van Ongekend Bijzonder laat dit boek een kant zien van het vluchtelingenvraagstuk die maar weinig aan bod komt; hoe mensen die alles achter zich moeten laten een nieuw bestaan moeten opbouwen.

Symposium Unknown Voices new lessons

Op vrijdag 23 september 2016 organiseert stichting BMP het symposium Unknown Voices, new lessons in samenwerking met het IISG en de Werkgroep Oral History van het Huizinga Instituut. Doel van het

symposium is de uitkomsten van het project Ongekend Bijzonder bespreken en hieruit lessen voor de toekomst trekken. In de ochtend is er een plenair programma onder leiding van Selma Leydesdorff, hoogleraar Oral history and Culture aan de Universiteit van Amsterdam. In de middag zijn er workshops over o.a. toekomstige oral history projecten, hypothesen van Ongekend Bijzonder, beleidsopgaven, de inhoud van de interviews en meer. Stasja van Droffelaar, Gerben Kroese en Saskia Moerbeek brengen voor het symposium een artikel uit met een eerste analyse over de bijdrage van vluchtelingen. Deelnemers worden in de workshops uitgedaagd hun denkkracht in te zetten voor het aandragen van concrete adviezen en oplossingen.

Graphic novel

Het publieksboek belooft een mooie kroon op het werk van Ongekend Bijzonder te worden. We wilden geen standaard boek waarin stap voor stap is na te lezen wat we allemaal hebben gedaan. Dus toen collega Firoez Azarhoosh zei dat hij een graphic novel voor zich zag om de grondslagen van het project over te brengen kreeg hij carte blanche. Wie Firoez een beetje kent weet dat zijn gedachten vele paden en nog meer kronkels kennen. In de virtueuze striptekenaar Nenad Vukmirovic vindt hij iemand die hem moeiteloos kan volgen. In maart 2017 verschijnt het resultaat van deze bijzondere samenwerking.

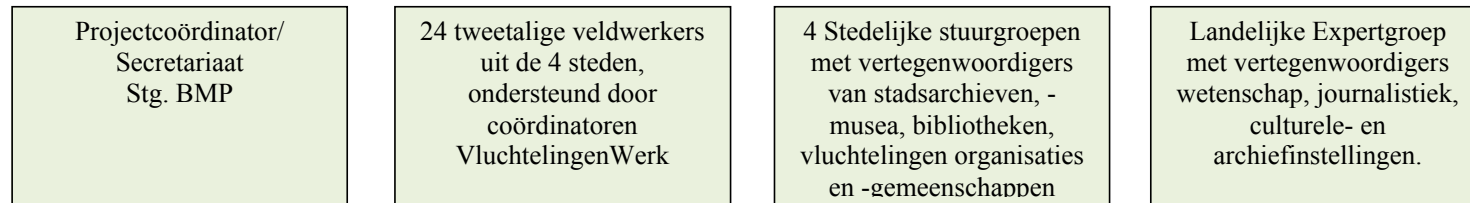
Educatief materiaal

Het komende half jaar zullen wij ons met een kleiner team richten op het verwerken van de resultaten van het project, het verder ontsluiten van het interviewmateriaal, het ontwikkelen van educatieve programma's voor verschillende groepen en het organiseren van een 'educatie-middag'.

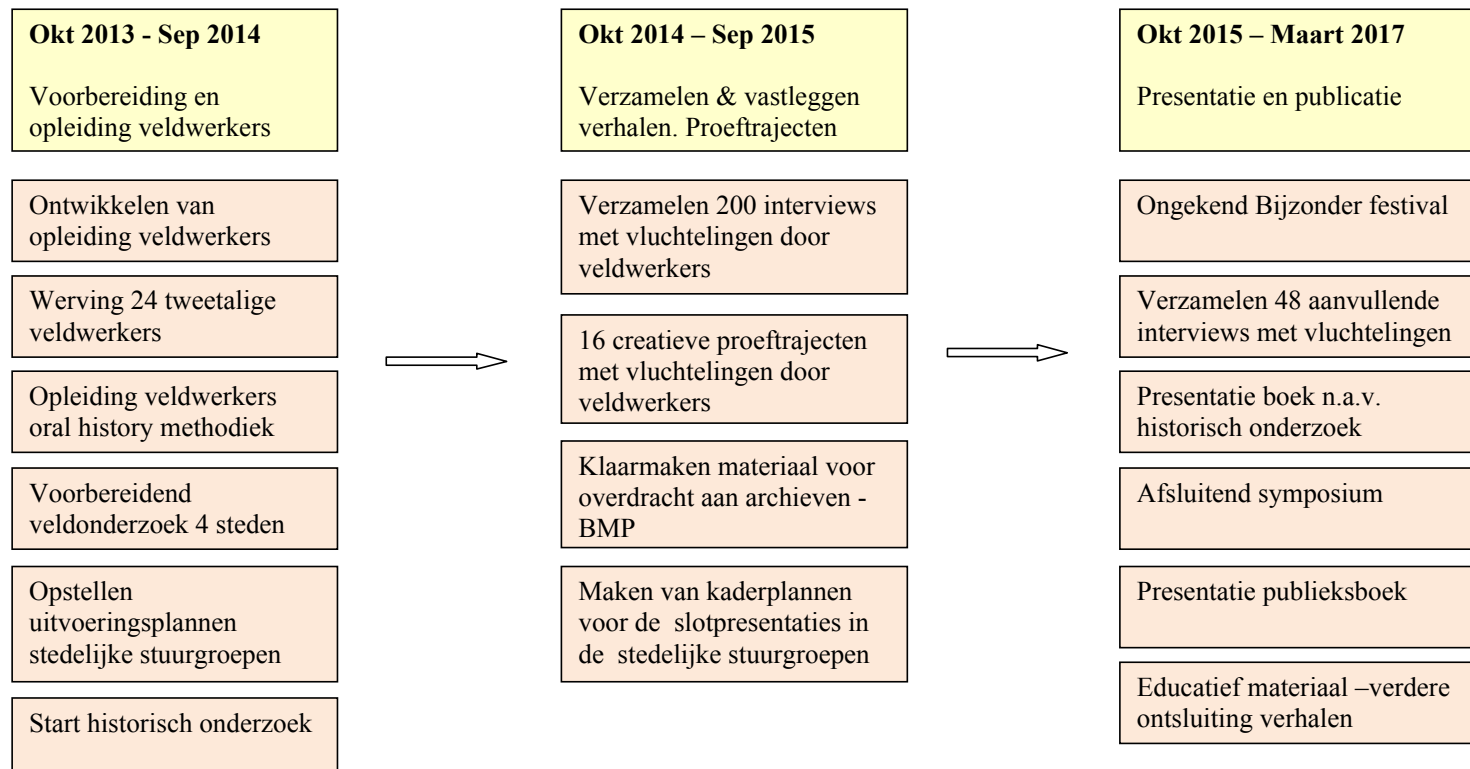
BIJLAGE 1 Ongekend Bijzonder

ONGEKEND BIJZONDER AMSTERDAM - UTRECHT - DEN HAAG - ROTTERDAM

PROJECTORGANISATIE

PROJECTUITVOERING

BIJLAGE 2: Alle producties

Tijdens het Ongekend Bijzonder festival in 2016 zijn ruim 30 producties in de vier steden georganiseerd. Met het festival zijn, dankzij de PR van collega Michel Langendijk en met partners als de Culturele Zondag, het Centraal Museum en de Openbare Bibliotheek Rotterdam, in totaal rond de 400.000 bezoekers bereikt.

AMSTERDAM

1. Opening Ongekend Bijzonder bij het Stadsarchief Amsterdam. De start van het Amsterdamse programma valt samen met de opening van het Ongekend Bijzonder festival op 13 april. Een feestelijke middag en avond bij het Stadsarchief in Amsterdam, waar deze dag de eerste 50 interviews symbolisch worden overgedragen aan het archief. Bert de Vries, Saskia Moerbeek en Halleh Ghorashi. Music Generations zorgt voor een muzikale start en afsluiting van het programma. Deze avond is ook de uitverkochte pre-première van de voorstelling Am I making Sense van Laura van Dolron te zien.
2. Boottochten Lampedusa Rederij. Gedurende de festival periode vaart de boot, ondanks het slechte weer, op meerdere dagen uit.
3. Mezrab Selection: vier avonden storytelling bij verhalenbolwerk Mezrab in het kader van Ongekend Bijzonder. De opbouw van het programma volgt verschillende fasen van het migrant zijn: asielzoeker (verplaatsing & vervreemding), eerste generatie vluchtelingen (onderweg zijn, aankomen of juist niet), tweede generatie vluchtelingen (identiteit, worteling) en de laatste avond een muzikale blend. De openingsavond 'Displacement carousel' heeft een vernieuwende vorm. Het publiek wordt meegevoerd in verrassende acts die om hen heen plaatsvinden; een dichtend duo, muziek van Neco Novellas, komische verhalen en de beklemmende korte film Stilleven van Omid Pourhashemi. De volgende meer traditionele Mezrab storytelling avonden zijn allen zeer druk bezocht. Professionele en (buiten)gewone vertellers inspireren het publiek met verhalen over onderliggende migratie thema's als liefde, heimwee, mythologie,

reizen en kind-ouder relatie. Een verrassende bijdrage komt van Chris Keulemans die prachtig kan vertellen over wortelen in Amsterdam Noord.

4. Voorwerpen van heimwee en troost: een performance met voorwerpen bij het Amsterdam Museum. In een intieme bijeenkomst interviewt curator Annemarie de Wildt veldwerkers Mina Domic, Inesa Jasarevic en Juan Heinsohn-Huala over de ervaring met interviewen, geïnterviewd worden en de betekenis van objecten. We zien fragmenten uit de interviews, waarin mensen over hun voorwerp vertellen. Annemarie de Wildt betreft het publiek bij het gesprek over de vraag of deze voorwerpen in een museum thuishoren.
5. De opening van Voices Outside the Echo Chamber met een video performance van the European Souvenirs met o.a. Farah Rahman.
6. De kunstexpositie Voices Outside the Echo chamber van Framer Framed met curator Katayoun Arian, is te zien van 29 april tot 3 juni 2016.
7. Randprogrammering Framer Framed: Rondleiding door de expositie en in gesprek met Annemarie de Wildt (Amsterdam Museum), Inesa Jasarevic (Veldwerker en medewerker Anne Frank museum) en Thomas Spijkerboer (Hoogleraar Migratierecht).
8. Randprogrammering Framer Framed: In welke kamer bevindt u zich? Discussie over Superdiversiteit met Dr. Ilse van Liempt van de Universiteit van Utrecht (Urban Geography).
9. Een editie van het Beeld voor Beeld festival in het teken van Ongekend Bijzonder, met zes avonden filmvoorstellingen bij de Tolhuistuin, EYE en Fabcity en een Cineblend avond bij Pakhuis de Zwijger (Cineblend).
10. Theater RAST zorgt met de theatervoorstelling Vlucht van de granaatappel voor een waardige afsluiting van het Amsterdamse programma. Het fundament van de voorstelling is het levensverhaal van de vier acteurs zelf. Celil is een Koerd die uit Turkije vluchtte, George kwam als kind uit Syrië naar Nederland, Eran is van een verdere generatie en is in Nederland geboren. De voorstelling gaat over verhalen die je je kinderen niet wil vertellen, omdat je hen in bescherming wil nemen of omdat je ze zelf niet meer wilt kennen. Verhalen die kinderen juist wel willen horen, maar waar ze niet naar durven vragen. De voorstelling was te zien bij Podium Mozaïek op 4-5-6 en 7 mei.
11. Op 22 april ging de stuk Remember Amsterdam van de theatergroep Space in de Meevaart in Première. Een snelcursus vluchten. Het is even wachten eer het publiek de zaal in mag, het blijkt een oefening van de eerste vaardigheid die je dient te beheersen als je een vluchteling bent: wachten. Soms wel meer dan tien

jaar. De voorstelling is een samenspel tussen een (Syrische) verteller, de regisseur, acteurs, filmbeelden van interviewgesprekken en interactie met het publiek in de zaal. Wat zou je doen als de dijken breken en binnen vier maanden Amsterdam onder het water komt te staan. Je hebt drie maanden om je voor te bereiden om naar een andere land te vluchten. Wat neem je mee? De interactieve multimedia theatervoorstelling Remember Amsterdam van Space Theater is twee keer te zien, bij de Meevaart en de Tolhuistuin.

- 12.** Music Generations treedt drie keer op in Amsterdam, tijdens de opening bij het Stadsarchief, bij de Meevaart en in de Tolhuistuin. De jonge en oudere vluchtelingen en Nederlanders van Music Generations zingen, rappen en hiphoppen in een unieke cross-over van generaties en culturen.
- 13.** Vluchtelingen Ambassadeurs verzorgen tijdens het Ongekend Bijzonder festival op 8 Amsterdamse scholen voorlichting en persoonlijke verhalen. De Stichting Vluchtelingen Ambassadeurs trainde hiervoor mensen die recent gevlucht zijn in het vertellen van hun verhaal. Zij kwamen bij de volgende scholen: De Rosa beroepscollege, Fons Vitae Lyceum, OS Bijlmer, Berlage Lyceum, Vossius Gymnasium, Metis Montessori Lyceum, Amsterdamse School, Hoge Hotelschool

UTRECHT

- 14.** Overdracht interviews aan Het Utrechts Stadsarchief. Op 11 mei is de overdracht van de Utrechtse interviews. Directeur Chantal Keijsper, directeur van Het Utrechts Archief spreekt een warm dankwoord aan degenen die hun verhaal hebben gedeeld, waarvan menigeen in de zaal zit. Mardjan Seighali, directeur van UAF en lid van de expertgroep vertelt in een persoonlijk verhaal hoe belangrijk ze het vindt dat deze verhalen onderdeel worden van het collectieve geheugen. Dan draagt zij de interviews symbolisch over aan wethouder Diepeveen. De archivaris van het archief zit al klaar om de overdrachtsakte te ondertekenen.
- 15.** De stadsopera Onderweg omvat drie muzikale scènes die op de Culturele Zondag 1 mei 2016 op drie verschillende locaties wordt uitgevoerd; bij het Stadskantoor, het stadsarchief en Tivoli Vredenburg. De opera is een nieuwe compositie van Bob Zimmerman die de muzikale stijlen van verschillende vluchtelingengroepen. Het libretto is gebaseerd op de levensverhalen van vluchtelingen die geïnterviewd zijn in het kader van het project Ongekend Bijzonder.

- 16.** De Verhalenparade, georganiseerd door veldwerkers Tiffany Pham en Baban Kikuki en vele vrijwilligers. Een bijzondere groep Vietnamezen, Irakezen, Syriërs en Ethiopiërs heeft zich wekenlang voorbereid om hun verhalen en gedichten tijdens de Culturele Zondag op bijzondere locaties als de Winkel van Sinkel, de Bibliotheek, De Pandhof en het Academiegebouw aan het publiek te vertellen. De Verhalenparade biedt intieme momenten van ontmoeting met de verhalen van mensen die we in het dagelijks leven niet zo vaak tegenkomen.
- 17.** Het Vliegerfeest, georganiseerd door veldwerkers Farid Kabiri, Achmed Sadat. Samen met een groep van 25 vrijwilligers (Afghanen, Eritreeërs, Syriërs en Iraniërs) en vele bezoekers worden op de Culturele Zondag in Park Transwijk 195 vliegers de lucht in gelaten.
- 18.** Het Norooz – Lente feest, georganiseerd door veldwerker Atefeh Firoozi en vele vrijwilligers. Vorig jaar maakte een gelegenheidsgroep van Iraniërs een videoclip om het Lentefeest Norooz in Utrecht te introduceren. Dit jaar organiseren ze dat feest met andere mensen uit het Midden-Oosten, in het Griftpark.
- 19.** De korte documentaire Kleuren van Dromen van Merlijn van Schayk en Pauline van Tuyl. Farid Kabiri en Alejandra Peña vertellen over thuisgevoel, heimwee en toekomstdromen. Mona Jahaverysad werkt aan een kunstwerk. De film en het kunstwerk waren op 24 april bij Mezrab te zien. Tijdens de Culturele Zondag draaide de film bij het Utrechts Archief en Theater 't Hoogt. Ook is de documentaire uitgezonden door RTV Utrecht.
- 20.** De tentoonstelling Ik neem je mee van Rugzak naar Museum in het Centraal Museum toont de persoonlijke voorwerpen van 20 voormalige vluchtelingen die voor Ongekend Bijzonder in Utrecht zijn geïnterviewd. In het boekje bij de tentoonstelling vertellen de deelnemers wat hun eigen voorwerp voor hen betekent. Ook reageren zij op een object dat hun aandacht trekt in de collectie van het museum. Vier van deze verhalen zijn op film opgenomen voor de documentaire Ongekend Bijzonder, die op de plek van de tentoonstelling wordt getoond. De tentoonstelling loopt van 23 april tot 30 oktober 2016. De documentaire Ongekend Bijzonder is twee maal uitgezonden door RTV Utrecht.

Historicus Elias van der Plicht geeft tijdens de Culturele Zondag in het Academiegebouw de lezing 'Vier eeuwen vluchtelingen in de Domstad'. Bij Theater Kikker was de voorstelling De vlucht van een Granaatappel te zien. Laura van Dolron hield in de aula van het Academiegebouw haar voorstelling Am I making Sense.

ROTTERDAM

21. Open dag en overdracht Stadsarchief Rotterdam. Ongekend Bijzonder organiseert in samenwerking met het Stadsarchief Rotterdam een kennismakingsbijeenkomst met het archief voor vluchtelingen. Op deze dag vindt, naast verschillende workshops over de werkzaamheden bij een gemeentearchief, de overdracht plaats van alle opgenomen interviews uit de stad Rotterdam. De schrijver Kader Abdollah geeft een voordracht en draagt de interviews symbolisch over.
22. De foto expositie, Wederopbouw van mijn leven in de Centrale bibliotheek. Vijftien geïnterviewden met verschillende achtergronden worden door fotograaf Mladen Pikulic (ex-vluchteling, Bosnië) geportretteerd. Schrijfster en veldwerker Ferdows Kazemi (Iran) herschrijft op basis van hun interviews prachtige aangrijpende teksten voor bij de portretten. De geportretteerden spreken daarnaast zelf hun verhalen in. De bezoekers maken door middel van foto's, teksten en geluidsfragmenten kennis met hun geschiedenis, hoe ze hun leven hebben opgebouwd, hun voorwerpen die hen dierbaar zijn en met hun beleving van de stad Rotterdam.
23. De tentoonstelling VerRotterdamst in Museum Rotterdam. Vijf persoonlijke verhalen van geïnterviewde vluchtelingen worden aan de geschiedenis van de stad Rotterdam verbonden. De tentoonstelling bestaat uit opeengestapelde verhuisdozen die symbool staan voor de bouwstenen van hun leven. Door middel van persoonlijke objecten en foto's uit de landen van herkomst komen de verhalen nog meer tot hun recht.
24. De kracht van vluchtelingen, een 3-daagsfestival op het Grotekerkplein. De Rotterdamse veldwerkers werken maandenlang aan een festivalprogramma. De culturele bagage van vluchtelingen is de basis van het meerdaags Festival op het Grotekerkplein, met presentaties van unieke co-creatie projecten. Eten, kunst, dans, muziek, alles wat ze delen en ter plekke tot stand kunnen brengen speelt een rol. Er wordt samengewerkt met het RO-theater, Music Generations, het stadspodium en het Volkstheater. Het eindresultaat is een feestelijke presentatie van kunstuitingen van mensen die overal vandaan komen en in Nederland hun leven voortzetten.
25. Anders Kijken, kunstexpositie in Gebouw de Heuvel. Met de expositie Anders Kijken wordt een week lang aandacht gevraagd voor de hedendaagse beeldende kunst van kunstenaars, afkomstig uit verschillende landen, woonachtig in de regio

Rijnmond. De veldwerkers van het project Ongekend Bijzonder zorgen voor de informatie over de kunstenaars en hun werk. Dit project wordt georganiseerd in samenwerking met het Centrum voor Beeldende Kunst (CBK) en de steun van Vluchtelingenwerker Nederland. Stichting Zona Franca onder leiding van veldwerker Juan Heinsohn Huala zorgt voor de realisatie van de expositie.

26. Chili Festival 2016, De Comunidad Chilena Rotterdam (CCR) organiseert na het succes van afgelopen jaar haar tweede Gran Peña Chilena. Het programma bestaat uit presentaties van traditionele en moderne Chileense muziek, zang, dans en poëzie. Tijdens deze bijeenkomst genieten de bezoekers ook van de gevarieerde Chileense keuken.

Laura van Dolron voert te midden van de historische collectie van Museum Rotterdam voor het laatst de voorstelling *Am I making sense* op.

DEN HAAG

27. Overdracht interviews en opening Vrijheid aan Zee in Den Haag in het Museon. Op deze middag worden de eerste 50 interviews overhandigd aan het Haags Gemeentearchief, en is de opening van de multimedia installatie Het geluk daar is niet zoals hier. Namens de gemeente Den Haag spreekt wethouder Joris Wijsmuller een openingswoord. Geïnterviewde, Sander Terphuis, overhandigt daarna, met een persoonlijk statement over vrijheid, de eerste vijftig oral history interviews aan Charles Noordam, directeur van het Haags Gemeentearchief. Aansluitend vertelt Saskia Moerbeek, directeur van Stichting BMP, kort iets over het project en de bijdragen van vluchtelingen in de stad Den Haag. Vervolgens openen wij 'Het geluk daar is niet zoals hier', een installatie vol verrassende effecten over het thema 'Vrijheid en onvrijheid', gemaakt door videokunstenaar Farah Rahman en vormgever Mark Ridder, op basis van de levensverhalen van vluchtelingen. De bijeenkomst wordt omlijst met Congolese muziek van zangeres Régine Kivulu-Feza.
28. 'Het geluk daar is niet zoals hier' in het Museon. Een meeslepende multimedia installatie die, op vier zondagen ook als een live cinema voorstelling, te zien is in het Museon. Met deze installatie werpt de videokunstenaar Farah een nieuw licht op verschillende perspectieven rondom vrijheid. Het publiek maakt stand een

audiovisuele reis door een re-interpretatie van de bestaande video archieven van het Ongekend Bijzonder.

29. Ongekend Avontuurlijk, een culturele ontdekkingstocht. De culturele ontdekkingstocht loopt door de binnenstad van Den Haag waar veel vluchtelingen wonen en werken. Tijdens de route onder begeleiding van een gids maken deelnemer op een avontuurlijke en leuke manier kennis met Somaliërs, Afghanen en andere vluchtelingengemeenschappen van Den Haag. Het is een tocht langs onverwachte plekken, verrassende winkels en met verrassende ontmoetingen.
30. Am I making Sense, Laura van Dolron in Humanity House (ook opgevoerd in Amsterdam, Utrecht en Rotterdam). In deze voorstelling reflecteert Laura van Dolron op de vraag die het project als kern heeft "Wat draag je bij?". Hierbij staat de rol van de vluchteling in de samenleving centraal. Via persoonlijke en filosofisch reflecties van Dolron, zoekt zij niet alleen naar de bijdrage van de vluchteling in de samenleving maar ook naar een antwoord op de vraag hoe je als maatschappij wel of niet ruimte maakt voor zo'n bijdrage. Zo wordt niet alleen de vluchteling, maar ook de maatschappij waarin hij opereert onder loep genomen, een maatschappij waar van Dolron onderdeel van en medeverantwoordelijk voor is, waardoor ze niet ontkomt aan kritisch zelfonderzoek.
31. De Asielzoekmachine in Humanity House. De makers van deze tentoonstelling zoeken aansluiting bij het Ongekend Bijzonder festival in Den Haag. Met beeldende kunst, fotografie en video-installaties maakt de tentoonstelling de wereld van asielzoekers invoelbaar.

Theater Rast voert tijdens de festivalperiode in Den Haag eenmalig de voorstelling De Vlucht van een granaatappel op in Theater de Vaillant

Ongekend
bijzonder
Oral History
Project

TOT SLOT

We willen iedereen bedanken die heeft meegewerkt aan een onvergetelijk Ongekend Bijzonder Festival. Allereerst zijn dat de veldwerkers Ibrahim Abdullahi, Achmed Sadat, Sewrana Tekeste, Fatima Barzng, Pegah Shahbazi, Juan Heinsohn Huala, Mina Domic, Alejandra Peña, Razia Samsor, Edo Barak, Haimanot Salvatore, Ladane Audenaerde-Mohammadi, Forough Nayeri, Inesa Jasarević, Rosh Abdelfatah, Rahil Roodsaz, Ferdows Kazemi, Tiffany Pham, Baban Kirkuki, Bashi Cikuru, Mirela Kahrimanovic, Farid Kabiri, Haimanot Belay, Atefeh Firoozi en Angelique Nelen, Conchita Rink en Johanne Garland van VluchtelingenWerk, onze landelijke expertgroep en de stuurgroepen in de vier steden.

Dank ook aan onze vaste partners in de vier grote steden: het Stadsarchief Amsterdam, Amsterdam Museum, Haags Gemeente Archief, Haags Historisch Museum, Het Utrechts Archief, Bibliotheek Rotterdam, Museum Rotterdam en twee regionale stichtingen van VluchtelingenWerk, onze partners Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) en UAF en onze partners van de afzonderlijke producties zoals onder andere Framer Framed, Beeld voor Beeld filmfestival, Mezrab, Centraal Museum, Culturele Zondagen Utrecht, theater RAST, Laura van Dolron, Farah Rahman en Mark Ridder, Museon, Haagse Vrijheidsweken, SPACE theater, Rederij Lampedusa, UVA, het Huizinga Instituut en Uitgeverij Prometheus, en onze financiers.

FONDS 21

BankGiro Loterij | **FONDS**

VSBfonds,
iedereen doet mee